

מבוא

יאירו אור החסידות דולה ומשקה נשמת התורה יאדירה, שישו ושמחו בשמחת התורה, בהגלות נגלות אור יקר, אמרות טהרות, מפנינים יקרות, עריכות וסדורות, מבאר מים חיים, דברי אלוקים חיים, שמחים ומאירים כנתינתן מסיני, ספרא קדישא הדין 'בן ביתי' על חמשה חומשי תורה, מרבינו הגאון הקדוש כ"ק אדונינו מורינו ורבינו שר בית הזהר מרן רבי אליעזר צבי מקאמרנא זלה"ה. אשר ביאר ופירש ודרש בתורתנו הקדושה תורת אמת, בדברי הקבלה והחסידות ומוסר מתוקים לחיך, בדרכו הקדוש של רבינו השווים לכל נפש, ובלול בהם עיקרים גדולים ויסודות בתורת הקבלה והחסידות.

• תוכן הספר •

ספר 'בן ביתי' מפרש ומבאר התורה בכמה וכמה מהלכים, אשר בכל שנה ושנה חידש רבינו וביאר התורה באור חדש. ולפעמים מבאר ומפרש כמה וכמה פסוקים במהלך אחד. ולפעמים מבאר ומפרש פרשה שלימה במהלך אחד. והכל מיוסד על פי אור תורת הקבלה המסורה לנו ממרן רבינו האריז"ל ואור תורת החסידות ממרן אור שבעת הימים הבעש"ט זיע"א, וכן דרכו להביא דברי אביו הגה"ק רבינו יצחק אייזיק יהודה יחיאל מקאמרנא זיע"א מספריו הקדושים ומבארו ומוסיף נופך ואור יקרות על דבריו הקדושים.

רבינו בעצמו כתב דרכו בפירושו על התורה, ראה מה שכתב (פרשת פינחס כז יט): ואני השפל באתי לפרש דברי [התורה] הקדושה בדרך מוסר וסוד. ע"כ. וכן כתב (פרשת בהר כה כט): כשעיינתי בפרשה זו לדרוש לבני ישראל הקדושים בסעודה שלישית בפרשת בהר-בחוקתי, אחר כך ראיתי שאאמור זלה"ה (יהיכל הברכה ויקרא רסט): כבר השיג תוכן ענין זה, והוא בדרך יחודים קדושים כדרכו בקודש. אבל אני לא באתי אלא לפרש כפי עניות שכלי על דרך פשוט, כל תיבה ותיבה על פי הקדמות אמיתיים שנאמרו ברוח הקודש. ע"כ. וראה עוד מה שכתב רבינו (פרשת בשלח יד ט): אדוני אבי מורי ורבי רבינו הקדוש מו"ה יצחק אייזיק יהודה יחיאל זלה"ה כתב בהיכל הברכה (שמות פב): שלו דברים נחמדים מתוקים מדבש על פסוק זה, אבל אני השפל כותב כפי דרכי, שקבלתי כל כח התורה גם כן ממנו. ע"כ.

כפי מה שכתב רבינו כמה וכמה פעמים שכל מה שכתב בספרו הקדוש הדין, הוא רק מה שנתחדש לו בשבת קודש ודרש בעידנא רעוא דרעוין, כמו שכתב (פרשת בהר כה כט) וז"ל: כשעיינתי בפרשה זו לדרוש לבני ישראל הקדושים בסעודה שלישית בפרשת בהר-בחוקתי, וכו' עיי"ש. וכן כתב (ריש

נתנאל סאפרין

בכ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי שלום זצוק"ל

מקאמרנא

פעיה"ק ירושלים תובכ"א

ארזי הבירה 45/9 טל. 02-5823727

בס"ד

י"א מרחשון תשפ"ד עיה"ק ירושלים תובכ"א

ישמחו השמים ותגל הארץ, בהגלות נגלות אור תורת מורינו ורבינו
אא"ז הגה"ק שר בית הזהר רבי אליעזר צבי סאפרין מקאמרנא זצוקל"ה,
בן רבינו אא"ז רשכבה"ג גאון קדוש ישראל רבינו רבי יצחק יהודה יחיאל
מיכל מקאמרנא זצוקל"ה. הנקרא בשם 'בן ביתי' על התורה.

ספר קדוש זה נדפס בהידור רב והוגה בהגהה מדיוקת מאוד נעלה כדי
לתת לבני ישראל ספר מושלם כלי מפואר כדי שיוכלו בני ישראל להנות
ממנו בעונג רב, על ידי חברי המכון 'אור פני יצחק' שעל ידי מוסדותינו
הקדושים, להאדירו מחדש באותיות מאירות עינים. ובהוספת 'הערות
וביאורים' להבין ולהשכיל דברי רבינו, בהיותו בלול בחלקי התורה מנגלה
ומנסתר ובחסידות, ממעיני קדוש ישראל אור שבעת הימים מרן הבעש"ט
ותלמידיו הקדושים זיע"א, כדרך הספרים שהוצאנו לאחרונה לאור עולם,
ונתקבל בשמחה רבה בכל תפוצות ישראל.

אורו הגדול של רבינו זרח בשנת תקצ"א. ושמעתי מאא"ז מו"ר
הגה"ק מהרח"י מקאמרנא זצוק"ל, שביום שנכנס רבינו הקדוש בבריתו
של אאע"ה, לא היה אביו בביתו כמו שכתב במגילת סתרים שלו, ובעת
קריאת השם אמרה אימו הרבנית לקראתו בשם 'אליעזר', וכשאביו בא
הביתה הוסיף לו את השם 'צבי' על שם רבו הקדוש ודודו רבינו צבי הירש
מזידיטשוב זיע"א.

הקדמת המחבר

יסודות בלימוד הקבלה

יסוד היסודות ועמוד החכמה דקדשה, לידע שיש אלוך המצוי הראשון, והוא יתברך שמו המציא כל הנמצאים מרום כל העולמות, וכן משמים וארץ שהוא ומה שביניהם עד תחתית התהום, לא נמצאו אלא מאמותות המצאו יתברך שמו ויתעלה ויתהלל, שכל הנמצאים צריכין לו יתברך שמו, והוא ברוך הוא אינו צריך להם ולא לאחד מהם. וזהו 'אתה הראת לדעת פי יי הוא האלקים אין עוד מלבדו' (דברים ז לט), 'וידעת היום והשבת אל לבבך פי יי הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד' (דברים ט טז).

ומעתה אחלק הקדמות אמתיות לצרף עבודת הבורא ברוך הוא, לכ"ז פללים, לשמא דקדשא בריה הוא.

כלל א

אצילות הראשונה בבריאת העולם

פשעלה ברצונו יתברך לברא את העולמות פדי להטיב לברואיו, ויפירו גדלתו, ויזכו להיות מרפכה להדבק בו יתברך, האציל תחלת כל נקדה אחת

הערות וביאורים

עלמין קמיה כהאי חירגא דיומא דלא שמיח חשיבין (יומא כ). והאיך כל העולמות תלוי בשמו הגדול הויה. 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו' (ישעיה מג ז). כסא כבודו האיך הוא עומד. רגל ראשון שני שלישי רביעי במה הוא משתמש. חשמל האיך הוא עומד. וכמה פנים הוא מתהפך בשעה אחת. הבוק האיך הוא עומד. כרוב האיך הוא עומד. מצפרני ועד קדקדי האיך אני עומד. כמה שיעור בפסת ידי. וכמה שיעור אצבעות רגלי. וכי לא זה הדרי. זהו גדולתי זה הדר יפיי שבני אדם מכירים כבודי מה רבו מעשיך ה' (מדרש משלי פ"ו).

ועיקר מצוה זאת לחקור וללמוד בדברי מרן אלקי ובדברי הוזהר, ויבין מעמד ומצב כל העולמות, גדולת יוצר בראשית לאפוקי תואר זה וכל זולתו מבעל הרצון יתברך שמו המרומם על כל ברכה ותהלה (נחמיה ט ה), לו 'דומיה תהלה' (תהלים סה ב). שלא הורשינו להתבונן בו כלל ועיקר, 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל ועיקר' (תיקוני זי), אלא להניח בפשטות חיוב מציאתו באימה ויראה ורתת וזיע. ואפילו התואר שזכרנו שהוא יוצר בראשית נורא מאוד, ומי יכילנו, לא יצדק בו לא הוא ולא זולתו אפילו מהשמות הבלתי נמחקים וכ"ש מהכנויים, ישתבח שמו בפי כל בראויו תמיד, בכל הברכות והודאות מוקטר ומוגש לשמו, רעותא דלבא, דומיה תהלה, ודי בזה לחכמים חכמי אמת. ע"כ.

א. הקדמה זו הוא מספרו של רבינו 'אור עינים' חלק ראשון. היות ולא נמצא הקדמת רבינו ל'בן בית', הדפסנו חלק מהקדמתו הנפלאה זו שמביא הקדמות ויסודות וכללי השתלשלות העולמות. ב. ראה לשון הרמב"ם (יסודי התורה פ"א ה"א): יסוד היסודות ועמוד החכמות, לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו. ע"כ.

ג. ראה לשון הרמב"ם (יסודי התורה פ"א ה"ג): ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים הוא לבדו יהיה מצוי, ולא יבטל הוא לבטולם, שכל הנמצאים צריכין לו והוא ברוך הוא אינו צריך להם ולא לאחד מהם, לפיכך אין אמתתו כאמתת אחד מהם. ע"כ.

ד. ראה ב'אוצר החיים' (מצוה ח' שמונת נה) ויש עוד שני מצוות לרבינו יונה (שע"ת שער ג אות יז) אור עינינו, התלויות בכללות השם הקדוש: מצות עשה להתבונן בגדלות השם יתברך. שנאמר (דברים ד טז) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'. ונאמר (ישעיה מ כו) 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה'. דהיינו להתבונן בגדלות יוצר בראשית, האיך האציל וברא יוצר ועשה מראש אדם קדמון לכל הקדומים, עד סוף עגולי עשיה. האיך יש אלפים וריווא רבבות עולמות. וכל

פְּרֶשֶׁת בְּרֵאשִׁית

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. (א א)

ב' גְּדוּלָה זוּ הִיא בְּחִינַת מַלְכוּת דְּאָדָם קְדָמוֹן וְכֶתֶר דְּעוֹלָם אֲצִילוֹת^א, כְּדֵאִיתָא בְּפִרְדָּ"ס (שַׁעַר טַעַם אֲצִילוֹת פ"ג)^ב, וְהוּא בְּחִינַת מְקַבֵּל וּבְחִינַת מְשַׁפֵּיעַ, בְּחִינַת מְאֲצִיל וְנִאֲצֵל. כְּדֵאִיתָא בְּעֵץ חַיִּים (שַׁעַר דְּרוּשֵׁי אַבִּי"ע פ"ג) חֲכָמִים הִזְהִירוּ (חֲגִיגָה יג.) בְּמַפְלָא מִמֶּךָ אֶל הַדְּרָשׁ, אֲמַנָּם מַה שְּׂאֲנוּ יְכוּלִים לְדַבֵּר הוּא בְּחִינַת מְמַצֵּעַ לְמְאֲצִיל וְנִאֲצֵל, הֵנָּה בְּזוּ הַמְדַרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה שְׂבָאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא יֵשׁ בָּהּ כְּלָלוֹת כָּל מַה שְּׁלֵמְעֵלָה הֵימְנָה וּמְקַבֵּלֶת מִכָּלֶם, וּבְחִינָה זוּ הַתַּחְתּוֹנָה הִיא מְדַרְגָּה עֲלִיּוֹנָה מִכָּל מַה שְּׂבַכְל הַנְּאֲצֵלִים,

הטעם שאות ב' של בראשית היא גדולה

וְיֵשׁ בָּהּ שְׂרֵשׁ כָּל הַנְּאֲצֵלִים, וְהִיא מְשַׁפְּעַת לְכָלֶם בְּאִפְנֵי שְׁהִיּוֹת הַיּוֹתֵר קָטָן מִכָּל הַמְאֲצִיל הוּא מְבַחֵר מִכָּל הַנְּאֲצֵלִים. וּכְלָלוֹת שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת אֵלוּ הוּא בְּחִינָה אַחַת הַנְּקֵרָאת 'פְּתָר', לְכֵן הַתּוֹרָה הַתְּחִילָה בְּרֵאשִׁית, וְאִין רֵאשִׁית אֶלָּא חֲכָמָה' כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (סֵפֶר הַבְּהִיר ג.), וְאָמְרוּ כֵּן בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה כְּדִי לְשַׁלֵּל אֶת הַכְּתָר עִם הַחֲכָמָה שְׁהִיא רֵאשִׁית^ג, עַד כָּאן.

וְזֵהוּ אוֹת ב' גְּדוּלָה שֶׁל בְּרֵאשִׁית הִיא בְּחִינַת כְּתָר קוֹצוֹ שֶׁל יו"ד, לְזֶה הוּא גְּדוּלָה^ד. וְעוֹד, בְּבְחִינַת מְסַפֵּר וְחֻשְׁבוֹן עֲשִׂירִיּוֹת, אוֹת ב' הִיא כ', וְכֵן בְּחֻשְׁבוֹן מְאוֹת, אוֹת ב' הִיא ר', כְּנֹדָע^ה. לְזֶה יֵשׁ

עוד רמז
למה אות
ב' של
בראשית
היא גדולה

הערות וביאורים

ג. פִּירוּשׁ שֶׁלֹא אִמְרוּ 'וראשית היא חכמה' אלא אמרו 'ואין ראשית אלא חכמה' - כדי לשלול ראשית אחרת, שאף שיש ספירה שהיא קדמה לחכמה והיא הכתר, כ"מ אין הכתר נקראת ראשית אלא החכמה, לפי שהכתר טמיר ונעלם, וכממוצע בין הנאצלים למאציל.

ד. כמו שנתבאר ב'פרדס רימונים' (שַׁעַר אִם הַא"ס הוּא הַכְּתָר פ"ג): פ' בראשית (דף ל"א) וז"ל: בראשית ב' ראשית היא חכמה, כמה דתרגם יונתן בראשית בחכמתא, בגין דאיהו תניינא לחשבנא. ואקרי ראשית, דהאי כתרא עלאה טמירא היא קדמאה. ועל דלא עייל בחושבנא, תניינא הוי ראשית, בג"ד ב' ראשית עכ"ל. ופי', כי הוקשה לו במלת בראשית כי הבי"ת היא גדולה והיא רומזת לחכמה כנודע, ומלת ראשית ג"כ הוא רומז בחכמה נמצא א"כ החכמה נרמזת בתיבה זו שני פעמים. ראשית היא חכמה - פי' שניהם רומזים בחכמה; הבי"ת כמפורסם שהוא בי"ת. והשיב אל הענין הכפל מפני שמלת ראשית מורה על תחלת, והיה נראה שהחכמה תחלת האצילות וראשיתו. וזה אינו, כי הכתר תחלת האצילות, לכן באה באות בי"ת בתחלתה כאומר: אע"פ שנקרא ראשית - עכ"ז היא שנית לעשר למנין הספירות, וכתר הוא הראשון. ה. ר"ל. דאות ב' הוא שניה לאחדים, ואות כ' הוא שניה

א. ראה ב'פרדס רימונים' (שַׁעַר טַעַם הַאֲצִילוֹת פ"ב) שֶׁהֵבִיא לְסַתּוֹר דַּעַת הַמְּקוּבָּלִים שֶׁכָּתְבוּ דַּחְכְּתָר הוּא הַא"ס וְאִינוּ נִכְלָל עִם הַסְּפִירוֹת, וְסַפִּירַת הַחֲכָמָה הִיא הַסְּפִירָה הַרְאִשׁוֹנָה, וְהַדַּעַת מְשֻׁלֵּם הַמְּנִיָן. וְכַתְּבַהּ, שֶׁהֵבִי"ת מְמוּשׁ תְּרַמּוּז בְּכַתֵּר, וְהַסְּמִיךְ לְזֶה כִּי הַבִּי"ת שֶׁל בְּרֵאשִׁית הוּא אֵלּוּף שֶׁל אַבְגִּית"ן שֶׁהוּא שֵׁם מ"ב. וְכִי וְפִי"ש הַרְשֵׁב"י ע"ה שֶׁאֵלּוּף שֶׁל אַבְגִּית"ן הַרְמּוּז אֶל הַכְּתָר וּז"ל (בַּתְּקוּנָה ע', קכ.) א' מִן אַבְגִּית"ן אִיהוּ כַּתֵּר מוּפְלָא אֲמוּן וּמְכוּסָה. ע"כ. וְרֵאָה ב'פִּלְח הַרִימּוֹן' (לְהַרְמִיעַ מִפְּאֵנוּ) שֶׁכָּתְבַהּ לִישֵׁב בֵּין דַּעוֹת הַמְּקוּבָּלִים, וּז"ל: כִּי אֲצִילוֹת כַּתֵּר עֲלִיּוֹן בְּמַצִּיאוֹתוֹ הַפְּשוּט הוּא הַאוֹר הַמּוֹתַעֵלָה שׁוֹכֵר רַבִּי נַחוּנְיָא בֶן הַקְּנֵה, וְהִיא אֵלּוּ בְּחִינָה שְׁלִישִׁית. ע"כ. וְלַכּוֹרָה כּוֹנֵת דְּבָרֵינוּ הוּא כְּדַבְּרֵי הַע"ח שִׁבּוּאָר לְהֵלֵן, דֵּהֵינּוּ בְּחִינַת מְמוּצַע בֵּין הַמְאֲצִיל וְהַנְּאֲצֵל.

ב. ראה לשונו שם: אם אמת שבראשית הוא מאמר יהיה בחכמה או בכתר. איך יצדק שם אמרו והארץ היתה תהו ובהו וחשך וגו'. הייטב בעיני' ה' שנאמר שבהיות המלכות בחכמה או בכתר היו טובבים אותה שם הקליפות דהיינו תהו ובהו וחשך. זהו ודאי דוחק גדול כי מי נתן קליפה למעלה. ועתה ודאי הענין הזה הוא כי התורה הודיעתנו קודם כל דבר מצאיות האצילות בסדר אצילותו בכלל. ע"כ.

לָהֶם חִבּוּר אֶחָד ב' כ' - פֶּתַר. ר' - רֵאשִׁית חֲכָמָה, לָזֶה מַלְת' רֵאשִׁית' הִיא בְּחִינַת רֵאשִׁית חֲכָמָה דְאֶצִּילוּת, יו"ד שֶׁל שָׁם הַיְוִ"ה בְּרוּךְ הוּא.¹

דָּשֶׁם הַיְוִה בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא עוֹלָם עֲשִׂיהַ שֶׁל עוֹלָם אֶצִּילוּת.²

בְּרָא אֱלֹהִים, הוּא ה' רֵאשׁוּנָה עוֹלָם הַבְּרִיאָה בִּינָה, פִּי בְעוֹלָם הַבְּרִיאָה הוּא רֵאשִׁית הַתְּחִלַּת לְשֵׁם אֱלֹהִים שֶׁל בִּינָה, פְּדֵאִיתָא בְּעֵץ חַיִּים (שַׁעַר מוּחִין דְקַטְנוּת פ"ג) **עֵינן שָׁם, וְכֵן אִיתָא פִּיּוּצָא בּוּ בְלִקּוּמֵי תוֹרָה** (פְּרַשְׁת בְּרֵאשִׁית) **רֵאשִׁית' רָמְזוּ לְאַבְרָא רֵאשִׁית חֲכָמָה שֶׁהִיא יו"ד עוֹלָם אֶצִּילוּת, וְבְרָא' לְשׁוֹן בְּרִיאָה שֶׁל אֱלֹהִים שֶׁהִיא אֶמְא³, עֵינן שָׁם.**

אות ה' של אלוהים מרמז לעולם הבריאה

וַמָּה שֶׁאָמַר פֶּאֶן ב' פְּעָמִים מַלְת' אֶת, אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, לְהוֹרֹת שְׁמַיִרִי עֲתָה מִקְדָּם הַתְּקוּן, שֶׁהַתְּחִלָּה לְקוֹת טְעָמִי"ם נִקְדָּוִי"ן תְּגִי"ן אוֹתִיו"ת הִיָּה בְּחִינַת אוֹתִיוֹת לְזַעִיר וְנִקְבָּא בִּיחַד⁴, וְלֹא כֵן אַחַר הַתְּקוּן שֶׁתְּגִין הוּא בּוֹזְעִיר אֲנַפִּין קְדִישִׁין וְאוֹתִיוֹת הוּא בְּמַלְכוּת שָׁמַיִם לְבַד פְּנוּדָע⁵, וְרֵאשִׁית' הִיא כ"ב אוֹתִיוֹת מֵא' וְעַד ת' פְּנוּדָע⁶, וְכֵן אִיתָא בְּעֵץ חַיִּים (שַׁעַר טַנְתָּא פ"ג), **עֵינן שָׁם.**

הטעם שכתב שני פעמים את השמים הארץ

מִזֶּה נִרְאָה שֶׁלְאוּ דוֹקָא מִיָּרִי פֶּאֶן הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מִבְּרִיאַת עוֹלָם הָעֲשִׂיהַ הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁמְפָרְשִׁים פְּשָׁטֵי הַמְּפָרְשִׁים⁷, אֲלֹא הַתְּחִיל מְרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, הֵינּוּ מִמְּקוֹם שֶׁאֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רִשָּׁאִים לְדַבֵּר, הֵינּוּ מִמַּלְכוּת דְאָדָם קְדָמוֹן

תחילת בריאת העולמות באות ב' של בראשית

אֵת הַשָּׁמַיִם, הִיא בְּחִינַת וְא"ו שֶׁל שָׁם הַיְוִ"ה בְּרוּךְ הוּא, זַעִיר אֲנַפִּין קְדִישִׁין דְמִקְנָנָא בְּעוֹלָם הַיְצִירָה פְּנוּדָע (תְּקַנְנָו כג.), **ע"ח שַׁעַר דְרוּשֵׁי אַבִּי"ע פ"יג).** **וְאֵת הָאָרֶץ, הִיא מַלְכוּת שָׁמַיִם ה' אַחֲרוֹנָה**

את השמים הארץ מרמז לעולמות יצירה ועשייה

הערות וביאורים

לעשירות, ואת ר' הוא שניה למאות, והוא כדוגמת צירוף האותיות של א"ק בכ"ר.
1. **כדאיאת** בתיקוני זוהר (הקדמה טו).
2. **דספירת** החכמה מקומה בעולם האצילות. (ע"ח ש"ב פ"א).
3. **זהו** האור הראשון דהנאצלים, והוא נכלל באות ראשונה דשם הוי"ה.
4. **פירוש** שלא נאמר 'בראשית האציל אלוקים' אלא 'בראשית ברא' לפי שעולה כלפי שם אלהים' דהוא מבינה, ובינה דהיא אימא עילאה מקננת בעולם הבריאה (תיקו"ז תיקון י', כ"ה).
5. **ראה ב'דמשק אליעזר'** (הקדמת זוהר ג.) וז"ל: 'עאלת את ב', אמרה ליה רבון עלמא ניחא קמן למברי בי עלמא, שהיא נקודת מלכות, והיא עצמה בחינת כתר, כמו שכתבתי כבר בספרי 'בן ביתי' על התורה (ריש פ' בראשית) שאות ב' של בראשית היא בחינת כתר, וראשית היא חכמה, וברא אלקים היא בינה, את השמים ז"א קדישין, ואת הארץ מלכות שמים, הרי בפסוק ראשון של בראשית וגו' נרמז כל ה' פרצופים כח"ב תו"מ ע"ש, וזהו הטעם שנברא העולם ז"א קדישין באות ב' תחלה, כי אות ב' מורה בעצמה על בחינת נוקבא, כי א' היא בחינת דכר, וב' היא בחינת נוקבא, כדאיאת בזהר (מקץ ר.) לק"ת (בראשית ע"פ וישלחו ה', ובריש תרומה), והוא בסוד מה

שאמרו רז"ל (ב"ר יב טו) בתחלה ברא הקב"ה את העולם במדת הדין שהיא נוקבא עשר ספירות מתתא לעילא, וכשראה כביכול שאין העולם יכול להתקיים שיתף בו מדת הרחמים שהוא עשר ספירות מעילא לתתא שהם של ז"א קדישין שהיא שם הוי"ה ב"ה ברחמים, כדאיאת בע"ח (שער שבירות הכלים פ"ה) ע"ש, וזהו ג"כ שרמזו אות ב' שנברא בה העולם שהם ב"פ עשר ספירות מעילא לתתא ומתתא לעילא כנ"ל, כי כך היתה תחלת הבריאה ג"כ כדאיאת בע"ח (שער מ"ג ומ"ד פ"ד) ע"ש, וזהו כוונת אות ב'. ע"כ.
6. **ראה ב'עץ חיים'** (שער דרושי הנקודות פ"א) ושם נתבאר דבעולם הנקודים נחלקו הטנת"א באופן אחר משאר העולמות, דלקחו הטעמים לכתר, הנקודות לחכמה, התגין לבינה, והאותיות לזו"ג. ואח"כ כשנשברו הכלים שהם ז"ת, נשברו האותיות לגמרי.
7. **ראה ב'עץ חיים'** (שער עתיק פ"א) נתבאר, דשם מ"ה החדש הטנת"א מחולק לפי מילויי שם הוי"ה. טעמים לחכמה - ע"ב. נקודות לבינה - ס"ג. תגין לז"א - מ"ה. אותיות לנוק' - ב"ן.
8. **ראה בזהר** (ח"א לא): 'ויברא אלהים א'ת האדם - דאגליף ביה כ"ב אתון מן א' עד ת'.
9. **ראה בראב"ע**, שלכך נכתב השמים בה"א הידיעה, לפי שהם אותם השמים הנראים לנו.

זו שְׁחֹתֶם אֶמֶת. חֲנִיִּים עַל הַיָּם, וּבְיָדָי זֶה הָאוֹת מִרְאֵה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם יִשְׁאַרוּ חַיִּים וְקַיָּמִים, וְעַל עֲצָמוֹ וְחִילוֹ לֹא רָאָה שׁוֹם דְּבַר רַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲמִנוֹר' זִלְהָה וְחֹתֶם זֶה חֹנֶה עַל פֶּלֶא סוֹס רֶכֶב מְרַכְבָּה דְקַדְשָׁה שֶׁל פְּרַעֲזָה, מְלָכוֹת שָׁמַיִם דְאֶצִּילוֹת. וּפְרָשִׁיו וְחִי'וֹ הֵם שְׁאָר עוֹלָמוֹת, כְּנִ"ל. עַל פִּי הַחִירָת, שְׁרָאָה זֶה הָאוֹת לְיִשְׂרָאֵל, שִׁיְהִיָּה לָהֶם חֲרוֹת עוֹלָם. לְפָנַי בַּעַל צִפּוֹן, שֶׁהַחֲרוֹת הַזֶּה יְהִיָּה לָהֶם בַּעֲשִׂירוֹת גְּדוֹל, 'מִצְפּוֹן זֶהָב יֵאָתֶה' (איוב לו כב), לְזֶה אֶחְזוּ לָהֶם פֶּחַד וּרְעָדָה, מֵה שֶׁשָּׁלְחוּ לְיִשְׂרָאֵל לְחֲרוֹת הַגְּדוֹל כְּזֶה בְּהִרְחָבָה גְּדוֹלָה, בְּזַת הַיָּם, כְּנֹדָע. עֲבוּר זֶה תִּכְף וּמִידָ:

וּפְרַעֲזָה הַקְּרִיב. (יד ז')

רְצָה לֹמַר, פְּרַעֲזָה מְלָכוֹת שָׁמַיִם, הַקְּרִיב לְיַחֲוֹד, וְהוּא עַל יְדֵי שֶׁהַקְּרִיב אֶת לְבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְשָׁמַיִם בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה^ג, מְזֶה גִוְרָמִים שֶׁפְּרַעֲזָה

כָּתַב בְּחִיבָל הַכְּרֶכֶה שְׁלוֹ (שְׁמוֹת פב:): דְּבָרִים נְחֻמָּדִים מְתוּקִים מְדַבֵּשׁ עַל פְּסוּק זֶה, אֲבָל אֲנִי הַשְּׁפֵל כּוֹתֵב כְּפִי דְרַכִּי, שֶׁקְּבַלְתִּי כָּל כַּח הַתּוֹרָה גַּם בֵּן מְמַנּוּ. כְּלוּמַר, וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וְכָל חִילוֹ אַחֲרֵיהֶם, אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים בְּכַח הַפְּשׁוּף שְׁלָהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲמִנוֹר' זִלְהָה, וְכַנִּ"ל. וְהַקְּשָׁה אֲמִנוֹר' זִלְהָה, שֶׁהִיָּה לוֹ לְכַתֵּב סֵדֵר הַפְּתוּב וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם כָּל סוֹס רֶכֶב פְּרַעֲזָה וּפְרָשִׁיו וְחִילוֹ עַל פִּי הַחִירָת לְפָנַי בַּעַל צִפּוֹן, וַיִּשְׁיִגּוּ אוֹתָם חֲנִיִּים עַל הַיָּם. וְהַשִּׁיב תְּרוּץ נִפְלָא כְּפִי דְרַכּוֹ גַּם בֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי עַד כָּאן סֵדֵר הַפְּרָשָׁה, אֲבָל אוֹסִיף מְעַט עַל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. רְצָה לֹמַר, וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם אַחַר יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים. וַיִּשְׁיִגּוּ, רְצָה לֹמַר שֶׁהַשִּׁיגּוּ הַשְּׁגָה זֶה אוֹתָם - אוֹיֵת אֶמֶת, וְאוֹת ו' לְכַד הוּא גַּם בֵּן אוֹת אֶמֶת, וְזֶהוּ חוֹתֶם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חוֹתְמוֹ אֶמֶת, כְּנֹדָע (שבת נה., יומא ט:; סנהדרין סד.). וְזוֹ שֶׁהַשִּׁיגּוּ הַשְּׁגָה

הערות וביאורים

בני ישראל, מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אבוהון דלעילא, 'פרעה', הדא הוא דכתיב 'ופרעה הקריב' [-'ופרעה הקריב', רבי יוסי אמר, הרי למדנו שפרעה הקריב אותם שיעשו תשובה. כתוב 'ה' בצר פקדון צקון לחש' וגו'. פירוש, שאין ישראל פוקדים ומתפללים להקדוש ברוך הוא בשעת מנוחה, אלא בשעה שמצויקים להם, ואז כולם פוקדים אותו. וכולם מתפללים אליו בתפילות ובבקשות, ושופכים לבם לפניו בתפילות. והכתוב מפרש אימתי הם מתפללים, ואמר, 'מוסרך למו', בשעה שהקדוש ברוך הוא פוקד ומייסר אותם ברצועתו. ואז הקדוש ברוך הוא עומד עליהם ברחמים, ויש לו נחת מקול תפילתם, כדי להפרע משונאיהם, ומתמלא עליהם ברחמים. וכמו שפירשו במדרש (שיה"ר ב יז) משל ליונה עם הנץ וכו', כך ישראל היו קרובים לים, והיו רואים את הים לפניהם הולך וסוער וגליו עולים למעלה, והיו פוחדים ליכנס לים. וכאשר זקפו עיניהם לאחוריהם וראו את פרעה ומרכבותיו, והאבנים וחרצים ובליסטראות, אז ויראו מאד. מה עשו, 'ויצעקו בני ישראל'. מי גרם את זה שקרבו ישראל לאביהם של מעלה, פרעה, וזהו שכתוב 'ופרעה הקריב']. ע"כ. וכן הוא ב'זוהר' (אך פא:). ע"ש.

ג. ראה במדרש (שמו"ר כא ה): ומהו 'ופרעה הקריב', אלא שהקריב את ישראל לתשובה שעשו. אמר רבי ברכיה, יפה היתה הקרבת פרעה לישראל ממאה צומות ותפילות, למה, שכיון שרדפו אחריהם וראו אותן, נתייראו מאד, ותלו עיניהם למרום, ועשו תשובה והתפללו, שנאמר (שם, שמוות ד י) 'ויצעקו בני ישראל אל ה' וכו'. ע"כ.

וכן הוא ב'זוהר' (בשלח מז.) וז"ל: 'ופרעה הקריב', רבי יוסי אמר, הא אתמר דקריב לון לתשובה. ופרעה הקריב, כתיב (ישעיה כו יז) 'הו"ה בצר פקדון צקון לחש' וגו', 'בצר פקדון', לא פקדון ישראל לקודשא בריך הוא בשעתא דניחא, אלא בשעתא דעקין להו, וכדין כלהו פקדון ליה, 'צקון לחש', וכלהו צלאן בצלותן ובבעותין ואריקו קמיה צלותין, אימתי, (שם) 'מוסרך למו', בשעתא דפקיד לון קודשא בריך הוא ברצועני, כדין קודשא בריך הוא קאים עלייהו ברחמי, וניחא קמיה ההוא קלא דלהון, בגין לאתפרעא מן שנאיהון, ואתמלי עלייהו ברחמי. כמה דאוקימנא מתל ליונה עם הנץ וכו', כך ישראל הוו קריבין לימא, והוו חמאן לימא קמיהו אויל וסעיר וגלגלוי זקפין לעילא הוו דחילין, זקפו עיניהו וחמו לפרעה ולמשירייתיה ואבני גירין ובליסטראין, כדין 'וייראו מאד', מה עבדו, 'ויצעקו